

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

Številka 4 / 2011

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 10, številka 4 / 2011
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)

Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Jože Gregorc, Metka Pavšič, Boštjan Štefanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranja nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščitena z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

KAZALO

1. UVODNIK: Desetletnica revije Rikoss

Marino Kačič

2. AVTOPORTRET: Boštjan Štefanič

Samouk

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Nebo nad Bolivijo

Marinka Jerič

4. INTEGRACIJA: Predstavitev dela zagovornika načela enakosti

Boštjan Vernik Šetinc, zagovornik načela enakosti

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Spremembe Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov

Brane But

6. TESTIRALI SMO: Diktafon in prepisovalni komplet Olympus

Marino Kačič

7. DOBRO JE VEDETI: Novost za slepe in slabovidne na področju gostinske ponudbe

Anton Žakelj

8. NAMIGI IN NASVETI: Učinkovito iskanje z Googlom, Čiščenje LCD zaslona

Brane But

9. OGLASNA DESKA: Prepoznavanje svetlobe, barv, bankovcev in predmetov s prenosnim telefonom

Marino Kačič

10. NOVIČKE: Izšel Talks 5.22.3, Iz Skypa na Facebook, Prodaja rabljenega mobilnika nas lahko drago stane, Amis ponovno najbolje ocenjen slovenski internetni ponudnik, Si.mail – nova storitev za e-pošto na mobilniku

Boštjan Štefanič

1. UVODNIK: Desetletnica revije Rikoss

Avtor: *Marino Kačič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Spoštovane bralke, cenjeni bralci!

Berete grafično in oblikovno prenovljeno številko poljudnoznanstvene revije Rikoss. Ob 10-letnici izhajanja smo jo prenovili z namenom, da bi bila tudi s te plati v koraku s časom in da bi jo vi imeli še bolj za svojo.

Brez sprememb ni razvoja

V teh desetih letih se je v svetu, ki nas obkroža, veliko spremenilo. V reviji smo poskušali temu slediti. Začeli smo s skromnimi 5 stranmi, danes pa je obseg med 30 in 35 strani. Na začetku je revija posredovala le informacije o IKT, danes je teh informacij približno polovica. Druga polovica so izkušnje in strokovni članki onkraj IKT. Število bralcev se je v teh letih podvajseterilo. Najprej so bili naročniki le slepi in slabovidni, danes je več kot dve tretjini polnovidečih. Pred desetimi leti so bili članki na ravni preproste informacije, sedaj se trudimo, da bi bili na ravni strokovnih člankov. Na začetku je bila revija v elektronski pošti (in na spletu), danes je v obliki PDF. Menimo, da smo s pričujočo prenovljeno grafično in oblikovno podobo v razvoju prispeli do stopnje zgledne poljudnoznanstvene revije.

Poslanstvo in cilji

Z objavljanjem strokovnih in poljudno-znanstvenih člankov ter drugih prispevkov želi Revija Rikoss ostati vodilna revija v Sloveniji za informiranje ljudi z okvaro vida o specialni podporni IKT in izobraževanju ter vzgoji s področja. V enaki meri je usmerjena k bralcem v okviru populacije slepih in slabovidnih kot k drugim - polnovidečim ljudem. Menimo, da s tem omogočamo povezovanje in ustreznejšo predstavo ter razumevanje o slepih in slabovidnih. Končno želimo vzpodbuditi sodelovanje med nami, strokovnjaki in civilno družbo. Nekaj tega se kaže preko vabil državnih in drugih strokovnih služb, da jih informiramo o IKT. Naš naslednji cilj je, da bi pisci prispevkov prihajali uravnoteženo iz obeh delov družbe.

Kaj objavljamo

V reviji objavljamo priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

Soustvarjamo skupno prihodnost

Ponosni smo, da imamo poljudnoznanstveno revijo, ki je na ravni primerljivih s tega področja v svetu. Ponosni smo tudi zato, ker jo od začetka do konca izdelamo z

lastnimi rokami in znanjem. Vsi članki so avtorska dela in večji del jih napišejo ljudje z okvaro vida. Glede na to, da se v člankih prikaže tehnologija, njena uporaba, aktivnosti v integraciji, potovanjih in mnogo drugega, se lahko vidi, kaj ljudje z okvaro vida zmorejo. Poleg tega s sodelovanjem z inštitucijami postajamo partnerji. S tem pa sooblikujemo prihodnost in nismo več le pasivni prejemniki pomoči.

Tudi zahvale so pomembne

Rad bi se zahvalil vsem sedanjim, preteklim, občasnim in rednim sodelavcem ter drugim sooblikovalcem, lektorju in vsem drugim, ki ste kakorkoli pripomogli, da je revija dosegla današnjo raven in da se je vsa ta leta nepretrgoma razvijala. Reviji in vsem bodočim soustvarjalcem želim enako uspešnost v prihodnosti!

Vam bralcem pa se pristrčno zahvaljujem za vso podporo in priznanje, ki ste nam ju dajali ves ta čas. Brez vas nas ne bi bilo. Želim vam, da bi si v prihajajočih praznikih dovolili doživeti tiste male dogodke, v malih stvareh, z malimi koristmi, a z veliko človeškosti!

Urednik

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: **Boštjan Štefanič**

Samouk

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Prihajam iz kraja, kjer je bilo v 19. stoletju glavno splavarsko pristanišče na reki Savi. Tradicija splavarjenja na Savi se še vedno obuja vsako leto v zadnjem vikendu junija. Poleg splavarjenja imamo v Radečah, od koder prihajam, še marsikaj zanimivega, kar vabi k ogledu - od najdebelejšega kostanja, do železnega mostu čez Savo, ki je sedaj namenjen pešcem. To so naše Radeče. Kdo sem pa jaz?

Na ta svet sem s pomočjo carskega reza prišel 6.2.1980 in dobil ime Boštjan. Štiri leta za menoj, v vročem juliju, pa je na svet prišla moja sestra. Že rodil sem se z veliko izgubo vida. Levo oko mi je bilo že takrat odstranjeno in nadomeščeno z umetnim, desno oko pa je tisto, ki ga s pridom uporabljam. Ostalo mi je le 0,5 % vida, kar ni veliko, a vseeno se da ta mali ostanek izkoriščati v svoj prid.

Moja šolska pot se je začela s tem, da sem najprej 8 let obiskoval Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, nato pa še srednjo šolo v Škofji Loki. O samem izobraževanju mislim, da nima pomena izgubljati besed. Mnenja o tovrstnem izobraževanju so deljena, eni ga podpirajo, drugi ne. Vendar pa je dejstvo, da si lahko odnesel precej, če si hotel. Meni so iz življenja v internatu sedaj po mnogih letih še vedno ostale nekatere stvari, ki so mi samoumevne. Tako mi je samoumevno, da je po hiši pospravljeno, da zjutraj, ko vstanem, pospravim posteljo in to ne glede na to, ali ostanem doma ali kam grem. Tudi zajtrkujem vedno, pa naj bo še tako zgodnja ura. Menim, da so to zelo dobre navade, ki jih današnja mladina in tudi moja generacija nima, ki se je izobraževala po rednem programu oz. v rednih šolah, ker jim take navade niso bile privzgojene. Seveda pa ima internatsko življenje določene posledice, ki marsikomu ostanejo za vedno. Tu mislim na izključenost iz domačega okolja, ker nismo rasli s sovrstniki. Kaj bi bilo v osemdesetih bolje, pa presodite sami.

Naj v sklopu šolanja omenim še dve stvari:

Ob koncu osnovne šole sem se odpravil v Gradec na mednarodni računalniški tabor za teden dni, prav tako tudi po koncu 1. letnika v srednji šoli.

Poleg klasičnega srednješolskega izobraževanja za telefonista smo imeli še precej prostočasnih dejavnosti. Ena pomembnejših dejavnosti je bila šolski radio, ker me je že takrat zanimalo delo na radiu, kot me še sedaj. Pa ne sedenje za mikrofonom, kar je lažje, temveč za mešalno mizo, kar je seveda povsem izvedljivo. Druga dejavnost poleg radia je bilo radioamaterstvo. Naredil sem izpit za UKW, tako da sem 4 leta imel svojo radijsko postajo. Z napredkom tehnike so radioamaterstvo začele nadomeščati druge oblike komuniciranja. Zdi se mi, da je radioamaterstvo strmo upadlo takoj, ko je Mobitel ponudil svoj sistem Mobi, konec leta 1999. Seveda sedaj že vrsto let nimam več niti postaje niti izpita, se pa še vedno spomnim svojega znaka S56SQS, ki sem ga imel, in to je vse, kar mi je iz radioamaterskega sveta ostalo. Sem se pa z radio klubom Lubnik Škofja Loka udeležil tudi ARG lova na lisico, ki je potekal v Zagrebu na stadionu Maksimir. Sicer me občasno prime, da bi bilo zanimivo zopet malo poklepetati tako po etru, a se mi zdi, da ni več kakšne opazne aktivnosti tam gor na frekvencah.

Izobraževanje smo tako končali in se razgubili ter podali novim dogodivščinam nasproti.

Moje dogodivščine na področju računalništva so se začele odvijati in strmo vzpenjati aprila 2004. Sicer sem se z računalnikom srečeval že v šoli. Zanimiva mi je bila naprava Nomad, na katero si položil zemljevid npr. mesta Ljubljana in ti je Nomad s glasom povedal, kaj določeno mesto na zemljevidu je. To se mi je zdelo zelo zanimivo, pa tudi nekaj zemljevidov sem tako poskusno opremil. Nekaj smo se iz sveta računalništva učili tudi v šoli, vendar glede na to, da je od konca šole do nakupa prvega računalnika preteklo kar 6 let, je razumljivo, da sem vse pozabil.

Ko mi je bila iz strani Lions kluba Celje, 4 dni pred rojstnim dnevom, leta 2004, dana Braillova vrstica v najem, je bilo potrebno kupiti tudi računalnik. Kupili smo ga in tudi program Jaws se je nekje našel. Najprej smo začeli na liniji, kjer vse škripa, ampak, ko sem poslal prvi mail, se mi je zdelo zanimivo, nekaj novega. Bolj ko se je moje znanje računalništva povečevalo, bolj se je povečevala tudi hitrost internetne povezave. S klicnega dostopa smo prišli od ADSL 1 Mb prenosa dol in 256 Kb gor, do sedanje 4 Mb dol in 1 Mb gor.

Službe v tistem času nisem imel, zato sem se veliko posvečal računalniku. Vedno sem kaj preizkušal, raziskoval in spoznaval ter se tako učil. Marsikaj ste bralci Rikossa lahko tudi prebrali, npr. o programih za mobilni telefon pred leti, do zadnjega niza člankov o koledarju. Lahko priznam, da sem ponosen na svoja znanja, ki so plod samoučenja. Nisem obiskal nobenega računalniškega tečaja, čeprav verjetno ne bi bilo slabo, če bi ga. Če že ne kaj drugega, bi dobil vsaj potrdilo.

Ker se je moje znanje računalništva povečevalo, sem kar hitro večino opravil prenesel tudi na računalnik. Spoznal sem programe za komuniciranje, kot sta Skype in Messenger ter razne programe, s katerimi lahko zastonj telefoniraš. V letu 2007 sem se podal tudi v svet e-poslovanja. Takrat sem začel s svojo banko poslovati tudi elektronsko, saj sem spoznal, da tovrstno poslovanje nudi neslutene možnosti. Zakaj bi plačeval dražjo provizijo položnic, zakaj bi bil odvisen od drugih, da mi povedo stanje računa, če pa to lahko počnem sam. Mnenja sem, da smo slepi v e-poslovanju lahko povsem samostojni in si ne smemo dovoliti, da bi nas ovirali. Ker so me pri prvi banki začeli ovirati z varnostjo in nismo našli skupnega jezika, sem banko zamenjal in tu, kjer sem sedaj, sem povsem zadovoljen.

Seveda pa, da ne bo videti, da sem samo za računalnikom, sem se loteval tudi drugih projektov.

Organiziral sem tabore za slepe in slabovidne na Škofijski Karitas Ljubljana. Ti so namenjeni slepim in slabovidnim ter spremljevalcem. Slednji prihajajo iz različnih vrst, od dijakov, študentov,... skratka vsi, ki jih delo s slepimi zanima oz. bi si želeli širiti obzorje. Na taboru smo imeli razne delavnice. Na taborih je nastalo tudi nekaj parov, ki sedaj srečno živijo skupaj, prav tako je na enem od taborov zrasla tudi ideja za gledališče slepih in slabovidnih Nasmeh.

Skozi vse aktivnosti pa sem iskal in še iščem dobro plačano delo zase. Tako sem izkoristil tudi možnost zaposlitvene rehabilitacije, ki iskalcem zaposlitve pripada. Sicer nismo prišli do konca, ker sem za stroko na Linhartovi preveč močna osebnost. Nekako si ne dovolim manipuliranja. S skupnimi močmi nam je sicer lansko leto

uspelo dobiti enomesečno usposabljanje na občini v Radečah in to zgolj zato, ker so bile jeseni volitve in je županu prišel prav vsak glas. Da je to res tako, lahko potrdim s tem, da občine ne zanimam več, saj bi lahko v kraju naredili marsikatero predstavitev in obeleževali, recimo, dan bele palice, a je občinska uprava po zadnjih lokalnih volitvah nekako oglušela.

Sem pa na občini dokazal, da tudi zasloni na dotik niso več "bav-bav", čeprav je ta dosežek v stroki dvignil kar nekaj prahu, saj je ubogi slepi človek naredil nekaj, česar po splošnih merilih ne bi smel oz. zmogel.

In kako urediti zaslon na dotik?

Kako se tega postopka lotiti, je več načinov, opisal bom povsem preprostega. Predstavljajte si fotokopirni stroj, ki ima dodano še funkcijo faksa. Zaslonček je seveda na dotik. Ta zaslon je, v primerjavi s ploščo, na kateri se nahaja, malenkost ugreznjen. Vse, kar je potrebno, je, da vzamemo prozorno debelo folijo. Priporočam tisto, ki se uporablja za vezanje knjig s spiralami. To folijo položimo na zaslon in jo obrežemo tako, da lepo pokrije zaslon. Sedaj imamo podlago, na katero lahko naredimo zaznamke ali karkoli želimo. Preden si naredimo oznako za določen postopek, moramo ta postopek poznati in vedeti, katere tipke so za to pomembne. Ko s kopirnim strojem ne delamo, je zaslon v osnovnem položaju in od tu vedno izhajamo. Povsem enako je na mobilnem telefonu. Če iz osnovnega položaja želimo npr. poslati faks, si na samolepilni trak označimo postopek, kako poslati faks, to razrežemo, potem pa nam mora videča oseba točno na vizualni gumbek to oznako nalepiti. Končni rezultat vsega je, da:

1. ko folijo odstranimo, je zaslon kopirnega stroja tak, kot mora biti in uporaben za videčega uslužbenca.
2. če položimo folijo na zaslon, lahko sami izvedemo določeno operacijo, npr. pošljemo faks, ker se oznake na foliji pokrivajo z vizualnimi gumbi pod njo.

Seveda je mogoče narediti več takih improviziranih zaslončkov, tako da se da delati veliko stvari na napravi z zaslonom na dotik. Ta moj podvig je seveda nekaterim v državi šel precej v nos, a ko so bili zaproseni, da naj pomagajo razrešiti zaslon na dotik, so cincali, kot je to običajno za našo državo. Žal se je tukaj pokazalo, da univerzitetna izobrazba in služba v državni firmi še ne pomeni, da oseba zna delati. Nekdo s srednješolsko izobrazbo je prilagodil zaslon na dotik do te mere, da je lahko delal, medtem ko visoko izobražen in tudi dobro plačan strokovnjak s strani države tega ni bil, in verjetno še vedno ni zmožen narediti.

Sicer pa gre naprej tehnologija tako na področju faksiranja, kot tudi na področju dela. Sedaj že več kot pol leta delam na projektu E-računovodstva. Poslovanja v e-obliki me ni strah, zato sem se odločil, da se preizkusim tudi v vodah računovodstva. Tu so mi dali možnost in priložnost pri podjetju E-Amiga d.o.o. iz Šoštanja. Direktorica in lastnica podjetja je ga. Tanja Goljar, ki je bila tudi naj računovodja leta 2008.

V moji glavi je še precej idej, ki bi jih rad spravil v življenje. Ena od njih je, da se preizkusim v vlogi tonskega tehnika na radiu, saj je v času sodobne elektronike to že mogoče. Rad bi dosegel tudi začetek prilagajanja bankomatov, da bomo slepi pri ravnanju z njimi lahko bolj samostojni. Glede na to, da imamo banko in gospoda, ki je tam zaposlen, verjetno ne bo tak problem, če bo pobuda prišla z nacionalne ravni in bo za to izkazan tudi interes.

Seveda bom napisal še kak članek za Rikoss, kot je bil niz o koledarjih, saj imam skoraj vedno kaj povedati. Svoje znanje dajem tudi drugim, če me poiščejo in če te

dobrine ne izkoriščajo preveč. Skratka pred menoj je še marsikaj in vse bo mogoče doseči, če bo zdravje moj partner.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Nebo nad Bolivijo

Avtorica: *Marinka Jerič*

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

[Pošljí komentar](#)

Ko preletiš Atlantski ocean si zaželiš, da bi na novem kontinentu čim več videl in čimbolj izkoristil dneve, ki so na razpolago. Skupina planincev iz Slovenije je spoznavala gorstvo Andov in obiskala tri države: Peru, Bolivijo in Čile. Sama sem se priključila tej skupini skupaj s prijateljico, ki mi je pomagala zaradi moje slabovidnosti. Družila naju je tudi želja, da bi skupaj aktivno preživeli letni dopust.

Predstavila bom Bolivijo, deželo za katero pravi pregovor, da je berač na zlatem prestolu, saj spada po rudnih bogastvih v sam svetovni vrh, zaradi nenehnih trenj, nesoglasij in revolucij, pa ne more izplavati iz gospodarskih težav. Gospodarstvo niha iz ene skrajnosti v drugo, politiki se hitro menjujejo in vsak prinaša nekaj novega, deželo pa ženejo na beraško palico.

Redko katera dežela kaže toliko različnih obrazov kot Bolivija. Tu je amazonska nižina z džunglo in neokrnjeno naravo ter visoka planota Altiplano – imenovana tudi južnoameriški Tibet, saj se ozemlje razprostira med vzhodnim in zahodnim vencem Kordiljer, na višini 3000 do 4000 m. Celo ljudje so si podobni; nizki, čokati, poteze obraza so azijske. Samostojnost izpod jarma Špancev si je pridobila leta 1825 in od takrat pa do danes je bilo več kot 200 državnih udarov, nasilnih prevzemov oblasti, kar je več kot kjerkoli drugje na svetu.

Prihod iz Peruja v Bolivijo je bil poseben dogodek. Na meji smo zapustili perujski avtobus in vso prtljago prenesli na bolivijsko stran. Ta prenos je bil zelo nevaren, saj so nas oblegali spretni malopridneži, ki hočejo na lahek način priti do kakšne stvari. Okrog prtljage smo naredili pravi živi obrambni zid in jo s tricikli prepeljali na bolivijsko stran, kjer smo počakali avtobus. Nato smo nadaljevali vožnjo proti prestolnici po makadamski cesti, polni prahu in lukenj, spremljala nas je pusta, sivorjava pokrajina. Le zadnjih 20 km pred La Pazom je bila cesta asfaltirana. Na poti, v Tiwanaku ima človek občutek kot da se je za par desetletij preselil v preteklost. Ta kultura je živela v obdobju od 1580 p.n.š., pa vse do leta 1200 našega štetja, ko nastopi Inkovska doba. Tiwanaška kultura in ljudje je nato izginila in še do danes si znanstveniki niso na jasnem kam. Sprehajamo se med pomniki tega bogatega obdobja. Občudujemo ostanke templjev: veliki tempelj, poglobljeni tempelj, piramido Akopa, Sončna in Lunina vrata, monolitni kip boga ognja Virakoče in drugo. Vsi ti ostanki preteklosti so izrednih dimenzij, vendar nihče ne najde dovolj sredstev, da bi nadaljevali z izkopavanji in novimi odkritji. Veliko predmetov pa so različni raziskovalci že odpeljali v tuje dežele, predvsem Severno Ameriko, Anglijo, Evropo... Škoda da je danes na tem mestu vse nezaščiten, propadajoče, zaraščeno, tako kot je bila najbrž tik pred izginotjem tiwanaška kultura.

Beseda La Paz pomeni mir. Prestolnica Bolivije leži v lepi soteski, kotanji, obdani s strmimi pobočji na višini od 3.000 m do najvišjega predela mesta 4.100 m in je tako najvišje ležeče glavno mesto na svetu. Mesto ima velik višinski razpon, višinsko pa je razporejena tudi revščina in bogastvo. Bogataši živijo spodaj v mestu, kjer je več zraka, reveži pa na najvišjih predelih. Elita prebivalcev izhaja iz starih španskih

družin, poleg njih pa je prisotna jara trgovska gospoda, ki ves čas onemogočata, da bi dobrine bile enakomerneje razporejene. V mestu nimajo gasilske enote, saj je ne rabijo, kajti zaradi izjemne višine tukaj požarov sploh ni. Redek zrak onemogoča zanetiti ogenj. Tu je tudi najvišje ležeče letališče na svetu, s 5 km daljšimi vzletnimi stezami. Prvo letalo, ki je tukaj pristalo je bil reaktivec letalske družbe Lufthansa in to je bil velik podvig, prav zaradi lege, danes je napredek pripeljal tudi letalsko industrijo tako daleč, da ni nič posebnega, če na letališču vzletajo največja letala. Na strmih ulicah mesta občutim višino, težko hojo, glavobol, zadihanost, tako da je gibanje bolj umirjeno. Ogledamo si mesto z vsemi značilnostmi. Vreden ogleda je muzej arheologije. Ponudba najrazličnejšega blaga, ki ga prebivalci prinesejo na trg in je domače izdelave je raznovrstna. Največ je volnenih izdelkov s pisanimi vzorci, veliko je izdelkov iz keramike, srebrne posode, nakita, glasbil... Če se resno odločiš za nakup, pa je obvezno barantanje, ki je del obreda. Cene so namerno prenapihnjene. Prestolnica je križišče pomembnih cestnih in železniških zvez. V predmestju si ogledamo Lunino dolino in resnično imaš občutek, kot da hodiš po luni. Fantastične podobe je voda z erozijo izdolbla v peščena pobočja. Pokrajina je suha, peščena in nedaleč vstran je gojišče kaktusov, saj je ta predel idealen za te rastline. V življenju še nisem videla tako velikih kaktusov, ki so visoki tudi to 3 metre. To so to prava bodičasta drevesa.

V La Pazu je tudi velika ponudba domače glasbe. Naša skupina je imela srečo, da smo dobili vstopnice za najboljši bolivijski ansambel za narodno glasbo Las Kjarkas, ki doma gostuje le dva do trikrat na leto, ves ostali čas pa so razprodani po celem svetu. Kljub stojiščem, ki smo jih dobili, je bilo doživetje enkratno. Divji ritmi so preplavili dvorano, ki je bila nabito polna. Publika je ploskala, pela, topotala z nogami in vsestransko sodelovala. To je bilo doživetje evforije, pravega vzdušja in občutenja. Bolivijska glasba je nežna, polna poetike, žalostinke pojejo z naravnim ječečim glasom in oponašajo veter Altiplana. Večina pesmi poje o naravi, saj so tesno povezani z njo. Pesmi so odraz okolja, zato budijo toliko občutkov, notranje miline in mehko. Glavni inštrumenti so sharango, zaponja. Navadno je iz trinajstih bambusovih cevčic in predstavlja indijansko skupnost. Kenja je prav tako iz bambusa in iz nje se izvablja najbolj nežne melodije. Kitara je novejši inštrument in so ga prinesli Španci. Še dolgo v noč in tudi sedaj, ko pišem te spomine, mi odzvanjajo glasovi teh instrumentov. Kar toplo mi je pri srcu in čutim mravlinčenje ko podoživljam ta večer.

Nekateri iz skupine smo se povzpeli na najvišje smučišče na svetu, ki se dviga nad La Pazom, na višini 5398 m, Chacaltaya. Dobršen del poti smo se peljali z avtobusom po makadamski cesti, ki je speljana v ostrih zavojih, da si raje mižal kot gledal, ko je sprednji ali zadnji del avtobusa pri manevriranju gledal preko nezavarovanega roba cestišča globoko v prepad. Del poti pa smo se povzpeli peš. Smučarji imajo tukaj sneg preko celega leta in vlečnica jih popelje na najvišji vrh. Snega ni potrebno teptati in urejati prog, saj je trd in zmrznjen. Smučanje je dostopno bogatejšemu sloju prebivalstva, ki pa se ga zaradi velike višine ne poslužuje, saj jim smučanje ni v užitek zaradi redkega zraka.

Gorovje Andi se razteza po zahodnem delu južno ameriške celine v dolžini 7200 km. Spada v najdaljše v verigah potekajoče gorovje na svetu. Sestavljata ga dve vzporedni gorski verigi, med njima pa so visoke planote Najpomembnejša je Altiplano v osrednjih Andih. Pobočja so tako strma in dno zelo ozko, da je zemlje primerne za

poljedelstvo prav malo, zato so na pobočjih uredili terase in namakalne sisteme, vendar ti propadajo. Ponekod še zmeraj uporabljajo sisteme, ki so jih zgradili Inki. Višje vrhove ima le še Himalaja. Tukaj je še veliko delujočih vulkanov. Andi še danes doživljajo živahno oblikovanje pod navidezno mirno površino, razni potresi, vroči vrelci, vulkani. Kordiljere so se rojevale pred milijoni in milijoni let, zaradi tektonskih sil so se vrhovi dvigali in pogrezali, krušili in prožili plazove. Tako je nastajalo gorstvo in zemlja je rojevala najbolj čudovite oblike, na površje pa je prinesla najrazličnejše vrste rudnin in mineralov.

Narava je raznolika. Na severu raste tropski deževni gozd, na jugu pa so le mrzle zasnežene pustinje. V Amazonski nižini je glavno naravno bogastvo les; prevladuje bukev, hrast, eksotične cedre, evkaliptusi, ... V nižje ležečih predelih gojijo sladkorni trs, riž, ananas, bombaž, v višje ležečih predelih pa uspeva koruza in seveda krompir. Tega so pridelovali Indijanci, ki so ga uporabljali kot sezonsko hrano. Pleme Kečuji, potomci bojevitih Inkov, pa so odkrili način konzerviranja, da obdrži vse svoje hranljive vrednosti. Še danes je krompir glavna hrana. Trgi so preobloženi s sadjem. Tudi brez lam si ne moremo predstavljati Južne Amerike. Živali in rastline so prilagojene podnebjju. Dežela ima neizmerne skrite energetske zmogljivosti, stalne vodne tokove... To je pokrajina ledu in ognja hkrati.

Skupina planincev opravi več trekingov. Velikokrat bivakiramo v šotorih in delamo ture. Lepe so mrzle zvezdne noči, ko si še posebej blizu nebu. Krona vzpona je vrh Mururata s 5869 m. Nekateri pa si želimo še višje. Cilj je, da osvojimo enega od številnih šest tisočakov. Ves čas potovanja smo se aklimatizirali in pripravljali za ta podvig. Planirano je, da ga opravimo v Čilu, nekateri pa v Peruju. Tukaj vrhov res ne manjka in skupna želja je, da jih osvojimo čimveč, vsak pa se odloča sam po svojih zmožnostih in pripravljenosti. Sama s prijateljico ne pretiravam in počasi, postopoma nabirava moč, kondicijo in se prilagajava na višino. Moram priznati, da je doma bilo celo leto posvečeno pripravam, saj brez treningov in obiskovanja domačih gora ne bi šlo. Celo leto smo planinarili z domačim planinskim društvom in s prijateljico sva živeli za ta cilj, ki nama ga je uspelo doseči v Čilu in ga bom opisala, ko bom predstavila to deželo.

Namenjeni smo v naselje San Francisco, do koder vodi še vedno dobro ohranjena inkovska pot, ki je speljana čez gorski prelaz preko džungle in naprej v vas. V času inkovske države so po tej poti tovorili kokine liste. Pot je danes deloma zaraščena, strma pobočja padajo v globoke soteske, ki jih imenujejo yungas. Doline se spuščajo z višine 6000 m, na teh razdaljah so velike klimatske spremembe, podnebje je izredno vlažno, zaradi oblakov in megle se velikokrat ne vidi sonca. Tu so idealni pogoji za bujno rastje. Videli smo zeleno zlato - koko, ki jo v teh globokih dolinah legalno gojijo. Razširjena je po celini in je nekakšen božji dar, saj so ljudje, ki jo žvečijo, zaradi njenih učinkovin, ravnodušni do mraza, višinskih razlik, lakote, bolečin, lažje prenašajo napore in trpljenje vsakdana. Je poživilo, ki vzpodbuja organizem, hkrati pa zastruplja pa živčni sistem in ga izčrpava. Koko uživajo vsi, od otrok do starcev. Liste žvečijo skupaj s kepo smole, ki deluje kot nekakšen katalizator. Koka je rastlina približno pol metra visoka, pri kateri so najpomembnejši listi. Ko dozori jih potrgajo in sušijo pred hišami. Rastlino potem na novo posadijo in postopek ponovijo 3 do 4 krat na leto. Domačini posušene liste prodajo preprodajalcem. V Koroiku je središče pridelave in tudi zbirni center. Poleg koke so na tem področju kultivirane džungle še druge donosne kulture, predvsem sadje: pomaranče, mandarine, banane,

čirimoje... Škoda da se prebivalstvo intenzivneje ne ukvarja s pridelavo slednjih, vendar s koko so večji zaslužki in zagotovljeno tržišče. Ko se sprehajamo med nasadi narkotika, pomislim na naše vinorodno področje, ki na nek način tudi alkoholno uspava in omamlja Slovence.

Zapuščamo yungase in po zaprašenih cestah v pol puščavski pokrajini prečkamo nekaj potokov in rek. Med skalami in peskom raste v šopih samo trava iča. Preko mostu se peljemo samo enkrat, ko prečkamo reko Sequadero. Pri vseh ostalih prehodih mostov ni bilo in je avtobus zapeljal naravnost v vodo, kot so to storila vozila pred nami. Ob cesti zagledam kenue, najvišje rastoča drevesa na zemeljski obli – osamelci na višini 4700 m. Za njimi se riše pogorje Sajama in v daljavi cesta, ki pelje k sosedom, v Čile.

Spoznala sem, da je v Boliviji najrevnejše prebivalstvo v vsej Južni Ameriki. Prevladujejo kmetje, ki morajo iztrgati skopi zemlji in neugodnemu podnebju vse kar pridelajo. Zemlja je suha, razpokana od žgočega sonca, ponoči pa pritiska mraz. Na vsej poti nisem videla domačina brez ponča in ruane – volnene jopice, saj so temperaturne razlike izredno velike. Na planoti je sence izredno malo in podnevi neusmiljeno žge sonce, zato domačini nosijo pol cilindre s širokimi krajci. Oblačila so pisana. Temperatura ponoči pade pod ničlo. To ljudstvo je nekako zatrto, s slavno preteklostjo in revno sedanjostjo. Ko jih na poti ves čas opazujem, so obrazi kot neke maske, ne kažejo razpoloženja. Postali so otopeli in odreveneli, čutiti pa je sovraštvo do belcev. Z vdorom Špancev, leta 1533, je bilo strto eno najbolj razvitih cesarstev, ki jih je svet kdajkoli poznal. Od tega udarca, ko jim je bila uničena samostojnost in kultura, si Indijanci še danes niso opomogli. Zanje je značilno, da je ni sile na svetu, ki bi jih povezala v celoto in se jim življenje zdi brez smisla. Na celini živita dve rasi ob vsiljenih običajih, jeziku in veri. Ena drugi se morata prilagajati. Močnejši belec ne bi smel več izkoriščati Indijanca, Indijanec pa bi moral čimprej dohiteti napredek in se v njem enakovredno uveljaviti. Za to je potrebno veliko potrpljenja. Indijanci bi se morali vključevati v šole, kar pa nočejo, ker jih vodijo belci, če pa bi se vključili v izobraževanje pri njihovi inteligenci, pa so se le-ti mnogokrat izkazali kot še bolj kruti. Želja po napredku mora vznikniti iz njih samih, pri tem pa bi potrebovali veliko podpore. Mnogo slabega v zadnjih letih naredi tudi globalizacija.

Hitro je minil čas, ki smo ga namenili spoznavanju Bolivije. Čutim, da sem pripravljena za vzpon na šest tisočak. V sebi pa sem bogatejša za nova spoznanja o bolivijskem človeku, o prekrasni in obenem kruti naravi, o tem kako je svet različen ... o tem, da človeštvo skozi vso zgodovino ni sposobno enakomerneje porazdeliti dobrine, o tem da je kljub vsemu svet prelep in da imam srečo, da ga lahko spoznavam.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: **Predstavitev dela zagovornika načela enakosti**

Avtor: *Boštjan Vernik Šetinc*, zagovornik načela enakosti

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju Zagovornik) je zadolžen za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije v Sloveniji. Uspeh tega je v zelo veliki meri odvisen od sodelovanja med zagovornikom in diskriminiranim posameznikom, ki poišče pomoč pri zagovorniku. S skupnimi močmi je možno več doseči. Vabim in vzpodbujam vse, ki menite, da doživljate diskriminacijo, da se obrnete na zagovornika preko spletne strani, po elektronski pošti ali na brezplačen telefon. Vsi ti podatki so navedeni na dnu članka.

V zakonodaji pogosto manjka natančnih določil za različne življenjske situacije, v katerih so slepe in slabovidne osebe. Pogosto prihaja do dilem, kaj jim pripada in kaj ne. To seveda ne pomeni, da so brez pravic. Če taka oseba zahteva nekaj, kar nujno potrebuje za enak dejanski dostop do neke pravice, storitve ipd., tedaj argument, da o tem »nikjer nič ne piše«, nikakor ne zadošča. Pri varstvu svojih pravic se lahko slepi in slabovidni uspešno sklicujejo na določbe o varstvu človekovih pravic, zlasti na prepoved diskriminacije (zaradi invalidnosti).

Večplastnost problema diskriminacije

Prepoved diskriminacije je izraz priznanja enake vrednosti vsakega človeškega bitja, ne glede na to, kaj ta oseba je. Pojem človeškega ne zajema le tega, kar človek je, ampak tudi to, kar lahko zavestno šele postane. Zato je spoštovanje enakosti in človekovega dostojanstva tesno povezano z zagotavljanjem možnosti za razvoj njegove osebnosti.

Diskriminacija je preprosto rečeno ravnanje, ki osebe ali skupine oseb le zaradi neke pridobljene ali prirojene lastnosti, t.i. osebne okoliščine (npr. starosti, invalidnosti, senzorne oviranosti...) neupravičeno obravnava slabše kot druge in jih s tem prikrajšuje za enako uživanje najrazličnejših pravic in življenjskih priložnosti. To vselej učinkuje kot zapostavljanje, poniževanje in podrejanje. Zato gre pri diskriminaciji, hočeš-nočeš, tudi za izkazovanje premoči nad njenimi žrtvami. To pojasnjuje, zakaj se ji je mnogokrat tako zelo težko upreti. Stvar še bolj zapleta dejstvo, da diskriminacijo najpogosteje povzroča nezavedno in nenamerno ravnanje, ki izhaja zlasti iz na videz nevtralnih družbenih pravil, meril ali vzorcev vedenja. »Samoumevna« predpostavka, da uveljavljanje neke pravice nujno terja, da nekdo (dobro) vidi, lahko pomeni pot v diskriminacijo.

Diskriminatorna ravnanja so prepovedana, ne glede na to, ali so povzročena namerno ali nenamerno. V splošnem prepoved diskriminacije zavezuje, da se enako obravnava enake življenjske situacije oseb, različne pa različno. Kršitev pomeni različna obravnava enakih dejanskih situacij (npr. da nekomu ne bi priznali neke pravice, ki sicer pripada vsem, le zato, ker je slep). Kršitev pa lahko pomeni tudi opustitev drugačnega obravnavanja neke kategorije oseb (npr. slepih), ki je v znatno drugačnem dejanskem položaju (kot videči) in je zato nesorazmerno prizadeta. Diskriminacije torej ne povzročajo samo dejanja, ampak tudi ne-dejanja oz. opustitve.

Iz prakse je znanih nekaj primerov, ko je bila ugotovljena diskriminacija zaradi invalidnosti oz. senzorne oviranosti slepih. Tako je gotovo diskriminatorno, če se slepemu učitelju ne pusti, da bi opravljal prav vse svoje dolžnosti, npr. v zbornici pisal zapisnike učiteljskega zbora, vodil otroke na izlet, kaj šele, če se ga zaradi slepote odpusti. Za diskriminacijo je mogoče označiti prepoved vstopa slepi osebi s psom vodičem v gostinski lokal. Prepoved vstopa živalim morda res lahko velja za vse, vendar dejansko učinkuje tudi kot prepoved vstopa za slepe osebe same. To je primer t.i. posredne diskriminacije (pa tudi kršitve Zakona o zaščiti živali). Diskriminacijo predstavlja tudi smešenje in poniževanje otroka v šoli s strani njegovih sošolcev, češ, da je njegova mama slepa. Zlasti, če učitelji za to vedo, pa nič ne ukrenejo. To je primer nadlegovanja zaradi invalidnosti (pa čeprav invalidnosti nima sam otrok, ampak njegova mama). Da o vseh tistih »špeglarjih« sploh ne govorimo.

Diskriminacija žal ni samo posamičen pojav ali kršitev, temveč je praviloma tudi strukturna. Pogojena je s vedenjskimi praksami, ki so vseprisotne. Ni je mogoče pripisati le posameznemu dogodku, določljivemu kršitelju oz. kršiteljem. Pogosto nastaja šele kot proces večplastnega slabega obravnavanja določene skupine, npr. invalidov. Zazna se jo v postopanju, odnosih ter obnašanju, ki tako skupino prikraja oziroma postavlja v podrejen položaj, običajno skozi (ne)prikrite predsodke, ignoranco, brezbržnost in splošno uveljavljeno stereotipiziranje (na primer starejših ali invalidov kot manj produktivnih na trgu dela, slabo prilagodljivih, s slabšimi, neaktualnimi znanji ...). Že gola pripadnost t.i. občutljivi skupini (npr. invalidom, slepim) torej lahko pomeni za takšno osebo stalno tveganje, da bodo nekateri (npr. delodajalci) ravnali v skladu s stereotipi in predsodki. Slednji poganjajo in vzdržujejo diskriminacijo. Pri osebah z invalidnostjo se tako najpogosteje opazi le njihovo oviranost, ne pa tudi njihovih zmožnosti in sposobnosti. Tako žal ni nenavadna zgodba osebe z univerzitetno izobrazbo ekonomske smeri, ki ni dobila vabila niti na en sam razgovor za službo (kljub več kot 100 prijavam), najbrž le zato, ker je v prijavi iskreno zapisala, da je slepa. Živimo v dobi informatike. V veljavi pa imamo tudi kvotni sistem za zaposlovanje invalidov, ki vsem delodajalcem z več kot 20 zaposlenimi zapoveduje zaposlovanje invalidov. Le zakaj več kot polovica takih delodajalcev v Sloveniji raje plačuje nadomestila v sklad za zaposlovanje invalidov, kot da bi zaposlila kako invalidno osebo in poiskala spodbude, ki bi jim npr. omogočile nakup brajavega zaslona? Diši po diskriminatornih praksah?

Sistemska diskriminacija je odraz strukturne, vendar na ravni delovanja pravnih pravil in drugih odnosov, ki pa so že institucionalizirani in narekujejo dolžno ravnanje. Denimo ureditev Zakona o pravnem postopku, ki je še pred nekaj leti slepi osebi v sodnem postopku odrekala pravico dostopa do sodnega spisa v brajici. Seveda tudi vabil sodišča niso pošiljala v tej pisavi, češ, da o tem nič ne piše. Ali je slepi res zahteval nekaj več, celo preveč? Kaj pa posredna diskriminacija in dolžnost zagotoviti razumne prilagoditve? Žal je moralo bobu bob reči šele ustavno sodišče, saj sta tako vlada kot državni zbor vztrajala, da je ureditev povsem v redu. Sistemska diskriminacija pomeni kolektivno nezmožnost zagotoviti enake pravice in življenjske priložnosti za neko družbeno skupino (npr. invalide). Obstaja (in ostaja) le zaradi nepripravljenosti cele organizacije (države) oziroma skupnosti, da bi se s tem dejstvom in njegovimi vzroki odkrito soočila s sprejemom ustreznih politik, lastnim zgledom in vodenjem. Če se škodljivosti takšnih praks ne prizna in če se ne ukrene vse, da bi se takšna oblika diskriminacije in strukturnih ovir odstranila, je mogoče, da postane del etosa in kulture v družbi. V tem smislu je to rakava družbena bolezen.

Oblikuje se začaran krog, v katerem so vzroki in posledice diskriminacije (npr. revščina, slaba izobrazba ...) tako prepleteni, da jih ni več mogoče ločevati.

Posledice diskriminacije, tudi kadar jo povzročajo zasebniki, imajo izredno daljnosežne in uničujoče posledice za neposredno prizadeto osebo, njene svojce in celotne skupine, ki jim pripadajo. Vse to se mnogokrat podcenjuje. Diskriminacija povzroča socialno izključenost in odrinjenost teh oseb. Ustvarja se začaran krog manjvrednostnih kompleksov, zatajevanja lastne identitete ali zapiranja v samozadostnost. To ima zelo škodljive posledice za družbo in njen vsestranski, zlasti tudi ekonomski razvoj. Zanikanje resnosti problema, neučinkovito odzivanje na primere kršitev in še posebej vzdrževanje različnih oblik strukturne diskriminacije pomeni stalno grožnjo družbeni povezanosti. Diskriminacija je nesmiselna, saj ne nazadnje pomeni predvsem neizkoriščenost vseh razpoložljivih človeških virov in njihovih potencialov. Zato je problem diskriminacije hkrati vselej tudi ekonomski problem neučinkovitega delovanja tržnega gospodarstva. Nujno vodi k makroekonomskim izgubam in povečani potrebi po posredovanju države, tudi s socialnimi pomočmi. Šele ko upoštevamo vso širino prepovedi diskriminacije na številnih osebnih okoliščinah, se nam pokaže celovita slika. Strukturno pogojena ogroženost žensk (cca 51%), invalidov (cca 7%), pripadnikov različnih etničnih (cca 20%) in verskih (cca 30%) ter političnih manjšin, tujcev in posameznih starostnih skupin (da drugih skupin niti ne omenjam) ob upoštevanju vseh posebnosti na posameznih področjih družbenega življenja (delo, dostop do dobrin in storitev, izvajanje oblasti ...) kaže, da je žrtev diskriminacije potencialno lahko skoraj vsakdo. Primer posredne diskriminacije slepih zaradi starosti, je, npr., če Zavod za zdravstveno zavarovanje nekomu ne financira brajevega zaslona, češ, da je pred 15 leti že dobil brajev pisalni stroj. Diskriminacija torej nikakor ni problem družbenih manjšin, temveč iracionalnega, neučinkovitega delovanja družbe kot celote. Del problema (in rešitve) je vsakdo.

Odgovornost države, družbe ali posameznika?

Prepoved diskriminacije terja aktiven ter sistematičen pristop, zlasti od države. Odprava diskriminacije in odsotnost kršitev je seveda ideal. Prav zato je varstvo nikoli dokončana naloga. V tem procesu imajo nezamenljivo vlogo in odgovornost tudi vsi prizadeti in civilna družba. Brez njihove aktivne vloge in državlanskega poguma bo začaran krog tekel naprej. Kdor se ne upre, pristaja na začaran krog. Zato obramba svojih pravic ni le iskanje zadoščenja, ampak je vedno tudi obramba sebe in drugih pred bodočimi kršitvami.

Zagovornik lahko preprečuje in odpravlja diskriminacijo v Sloveniji le s sodelovanjem. Za to si prizadeva na več načinov:

V prvi vrsti nudi oporo žrtvam diskriminacije, tako da obravnava njihove pobude oz. pritožbe s primeri domnevne diskriminacije. Izdaja pravno neobvezujoča mnenja o tem, ali ste v določeni situaciji diskriminirani (neenako obravnavani zaradi osebnih

okolščin, med katerimi je seveda tudi invalidnost, senzorna oviranost, starost ...). Hkrati v mnenju priporoči kršitelju, kako odpraviti kršitev, njene razloge in njene posledice. Na ta način skuša s svojim posredovanjem na neformalen način odpraviti kršitev in pomaga izboljšati prakso v prihodnje. Če problema ni mogoče rešiti na tak način, pa lahko inšpekcijam predlaga pregon prekrška. Postopek pred Zagovornikom je brezplačen ter zaupen, zato zagovornik brez posveta z vami in vašega soglasja praviloma ne bo posredoval in ne bo razkrival vaše identitete. Obravnava lahko celo anonimne pobude. Pritožba zagovorniku je predvsem dodatna, neformalna pot za odpravo kršitve, ne pa nadomestilo za druga pravna sredstva (pritožbe, tožbe ...).

Zagovornik lahko ponudi tudi pomoč pri pravnem varstvu pred diskriminacijo v drugih postopkih, npr. z nasvetom o tem, katere pravne poti imate na voljo (veliko jih je!) in kako jih uporabiti pred drugimi državnimi organi, pomaga vam lahko z nasvetom pri iskanju in zavarovanju dokazov ipd.

Lahko ga zaprosite tudi za mnenje o tem, ali vaše ravnanje je, oziroma bi lahko predstavljalo diskriminacijo ter za nasvet o tem, kako ravnati, da bi se diskriminaciji izognili in da bi bolj učinkovito zagotavljali spoštovanje pravice do enakega obravnavanja (npr. kot delodajalec, ponudnik storitev). Na ta način skuša biti v preventivno oporo vsem morebitnim kršiteljem.

Zagovornik je zavezan tudi k informiranju v najširšem smislu: daje splošne informacije o problemu diskriminacije in stanju na tem področju v Sloveniji.

Zagovornik si močno prizadeva za večjo dostopnost svojih storitev ter za več védenja in občutljivosti za zaznavanje diskriminacije. V tem okviru je npr. nastala spletna stran www.zagovornik.net, ki deluje v 10-ih jezikih in nudi temeljne informacije o preprečevanju in odpravljanju diskriminacije v Sloveniji, informacije o zagovorniku ter možnost »on-line« vlaganja pobud in prošenj za svetovalna mnenja. Nastale so zloženke s temeljnimi informacijami o zagovornikovih storitvah in pripomočkom za učinkovitejše vlaganje pobud zagovornika, ki so dostopne v 11-ih jezikih ter v brajici, razposlane pa so bile na številne naslove (npr. Centrov za socialno delo, Zavodov za zaposlovanje, Upravnih enot ...), kjer bi lahko učinkovito dosegle zainteresirane. Dostopne so tudi v povečanem tisku, v pripravi pa je tudi različica v lahkem branju.

Če se slepa oseba sklicuje na svojo pravico, terja, da se prepreči diskriminacijo in zahteva razumno prilagoditev, je lahko v številnih življenjskih situacijah podana podlaga za učinkovito (prilagojeno) uveljavljanje pravic. Tudi kadar tega ni »najti na papirju«. Problem je seveda v tem, da je mnogo preveč prepuščeno razlagi prava.

Problemi v zakonodaji pa niso razlog, da pravic ne bi poskušali uveljavljati. Nasprotno. Vedno velja načelo, da so pravice zagotovljene skrbnim in čuječim. Zato predlagam, da vsi, tudi zagovorniki in zakoniti zastopniki slepih oseb skušate dosledno uveljavljati vse pravice in zahtevate, da se vam pri tem zagotovi razumne prilagoditve. To ni stvar dobrote ali usmiljenja, to vam pripada. Če ne na zakon, pa se sklicujte na ustavo, na prepoved posredne diskriminacije in na Konvencijo OZN o pravicah invalidov! Vse vas obenem vabim, da Zagovornika s takšnimi zahtevki in postopki vedno seznanjate, zlasti kadar bi pri tem naleteli na nerazumevanje odgovornih ali na neargumentirane odgovore. Kadar ste v dvomu, se za nasvet obrnite na zagovornika!

Zagovornik načela enakosti: Boštjan Vernik Šetinc
Urad za enake možnosti, Erjavčeva 15, 1000 Ljubljana
Telefon: 01/478 14 83
Brezplačni telefon: 080 12 13 (le za klice znotraj omrežij v Sloveniji)
E-pošta: zagovornik.uem@gov.si
Splet: www.zagovornik.net

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Spremembe Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

V Uradnem listu RS št. 87/2011 z dne 2.11.2011 je bil objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI-C), ki se je začel uporabljati s 17.11.2011.

Kvotni sistem zaposlovanja invalidov se uporablja v večini držav EU, pa tudi v Sloveniji. Z dopolnitvijo zakona država dodatno poudarja, da želi spodbujati delodajalce k ohranjanju delovnih mest, na katerih so zaposleni invalidi, prav tako k ustvarjanju novih delovnih mest, na katerih bi se lahko zaposlovali invalidi. Novela ZZRZI je bila nujno potrebna zaradi uskladitve z EU zakonodajo, prinaša pa tudi nekatere druge spremembe in dopolnitve.

Z namenom ohranjanja delovnih mest in ustvarjanja novih delovnih mest za invalide Republika Slovenija zagotavlja delodajalcem, ki zaposlujejo invalide nad kvoto, predpisano z uredbo, ki določa kvoto za invalide, invalidskim podjetjem in zaposlitvenim centrom pomoč v obliki materialnih vzpodbud, katerih višina je odvisna od stopnje invalidnosti zaposlenih invalidov in njihovega deleža v skupnem številu vseh zaposlenih delavcev. Med materialne vzpodbude za zaposlovanje invalidov se štejejo vsa finančna sredstva, ki jih delodajalci prejmejo za ta namen iz javnih virov.

Podjetjem, zavodom in drugim organizacijam za zaposlovanje invalidov (invalidska in njim podobna podjetja) ter fizičnim osebam, ki so pri njih v delovnem razmerju, se skladno z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih vsi prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno in starševsko varstvo obračunavajo in odvajajo na poseben račun ter se kot odstopljena sredstva (odstopljeni prispevki) uporabljajo za materialni razvoj teh podjetij oziroma organizacij skladno z zakonom. Ta poraba bo nadzorovana preko obvezne revizije.

Za ostale delodajalce (gospodarske družbe, javni zavodi ...) je določeno, da so vsi delodajalci, ki zaposlujejo invalide nad predpisano kvoto in katerih invalidnost ni posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, oproščeni plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje od prejemkov zaposlenih, ki to kvoto presegajo. Do sedaj je bilo določeno, da so podjetja lahko to izkoristila kot nagrado, ki je ni bilo potrebno porabiti v skladu z zakonom, sedaj pa bodo morala tudi to nagrado porabiti za takšne poslovne aktivnosti, ki so določene v zakonu. Tudi ta uporaba nagrade v skladu z zakonom bo nadzorovana preko obvezne revizije.

Glede financiranja prilagoditve delovnega mesta novela določa, da na podlagi izdelanega individualnega načrta prilagoditve, iz katerega je razvidno, da se invalid zaradi invalidnosti lahko zaposli le na zanj prilagojenem delovnem mestu ali da za opravljanje delovnih nalog potrebuje prilagojena sredstva za delo, lahko delodajalec zaprosi Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov za plačilo primerne

prilagoditve. Upravičeni stroški plačila prilagoditve so stroški, ki jih je treba dodati stroškom, ki bi pri delodajalcu nastali, če bi zaposloval delavce, ki niso invalidi. Vlogo lahko vloži delodajalec, ki sklene pogodbo o zaposlitvi z brezposelnim invalidom za najmanj 12 mesecev, ali za že zaposlenega invalida, če ni drugega zavezanca za plačilo stroškov prilagoditve. Izjemoma lahko izvajalci zaposlitvene rehabilitacije za invalide, ki so opredeljeni kot zavarovanci s prišteto dobo za pridobitev in odmero pravic na podlagi osebnih okoliščin, kakor to določajo predpisi s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zaprosijo za plačilo stroškov prilagoditve že v času trajanja zaposlitvene rehabilitacije, če bi bilo njeno izvajanje brez ustreznih prilagoditev nemogoče, kar mora biti razvidno iz rehabilitacijskega načrta.

Vir: <http://www.mddsz.gov.si/>

[Na vrh](#)

6. TESTIRALI SMO: Diktafon in prepisovalni komplet Olympus

Avtor: *Marino Kačič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

V članku so predstavljene nekatere zmožnosti in ugotovitve s testiranja novega diktafona Olympus DM 670 in že uveljavljenega prepisovalnega kompleta Olympus AS-5000. Napravi lahko uporabljamo ločeno ali skupaj. Za tiste, ki potrebujejo posnet govor tudi v tekstovni obliki (npr. študentje, učitelji, raziskovalci, tajnice, poslovneži in drugi), je kombinacija obojega nepogrešljiva. S prepisovalnim kompletom je možno posnetek prepisati v besedilo 3 do 4-krat hitreje kot brez njega. Obe napravi lahko uporabljajo tudi slepi in slabovidni.

I. Diktafon Olympus DM-670 s slovenskim govornim vodičem

Diktafon DM-670 je najnovejša izpopolnjena in nadgrajena različica profesionalnih diktafonov Olympus serije DM. Opremljen je z izpopolnjenimi funkcijami za snemanje zvoka v različnih formatih s tremi izjemno občutljivimi mikrofoni. Z njim lahko v zelo visoki kakovosti predvajanja poslušamo glasbo, zvočne knjige in poddaje. Diktafon v robustnem kovinskem ohišju in lepega videza je sedaj na voljo tudi s slovenskim govornim vodičem po funkcijah (poslovenila ga je družba PBC d.o.o.), kar omogoča tudi slepim in slabovidnim povsem samostojno upravljanje.

Glavne funkcije diktafona

- Govorni vodnik za ljudi z okvarami vida: DM-670 je prvi tovrstni diktafon s slovenskim govornim vodnikom, ki je na voljo od decembra 2011. Večina funkcij je tako dostopnih slepim in slabovidnim, ne pa čisto vse.
- Snemanje: zaradi prenovljenega sistema mikrofонов je kakovost snemanja glede na predhodne modele bistveno izboljšana. Diktafon sedaj poleg dveh občutljivih stereo mikrofонов vključuje še tretjega, sredinski vsesmerni mikrofoni, ki na posnetkih zagotavlja izjemno dober zvok. Boljše se slišita toplina in barva glasu, ter globina in dimenzija prostora. Snemamo lahko v treh formatih: WMA, MP3 in linearnem PCM formatu. Sedaj je omogočena funkcija delitve datoteke v vseh formatih.
- Funkcije za snemanje: diktafon je opremljen z različnimi funkcijami, ki jih lahko uporabljamo ob snemanju. S tematskimi programi najlažje dosežemo pravilne nastavitve v različnih okoliščinah (snemanje sestanka, predavanja, konference). Uporabimo lahko: snemanje VCVA (vklop ob zaznavi glasu), da se snemanje samodejno zažene, ko glas preseže določen prag glasnosti, in se ustavi, ko se glasnost zopet zniža. Z govorom sinhronizirano snemanje »Voice Sync« deluje povsem enako, le da se ob vsakem vklopu snemanja začne zapisovati nova datoteka. Visokofrekvenčni filter dodatno izboljša kakovost posnetkov z odstranitvijo neželenih шумов, npr. prometa v ozadju ali klimatskih naprav. Med predvajanjem lahko uporabniki vključijo funkcijo za odstranjevanje шумов s posnetkov, s čimer dosežejo čistejši zvok, skoraj brez шумов. Poseben filter glasu je uporaben pri posnetkih govora, kjer zniža glasnost nepotrebnih nizkih in visokih tonov, s čimer na posnetku izpostavi človeški glas. S funkcijo EUPHONY MOBILE lahko ob

predvajanju vključimo prostorski zvok in tako dosežemo naravno širino zvoka in prijetnejše poslušanje ob uporabi slušalk.

- Predvajanje in poslušanje posnetkov: diktafon omogoča predvajati v najvišji kakovosti glasbo, zvočne knjige in tudi poddaje preko kakovostnih stereo slušalk, ki so priložene. Vgrajen zvočnik lahko pohvalimo, pač v skladu z njegovo velikostjo. Sedaj je možno nastaviti več stopenj hitrosti poslušanja posnetka (povečane ali zmanjšane),. Do sedaj sta bili le ena stopnja pohitritve in ena upočasnitve.

- Funkcije za predvajanje: filter za odstranjevanje šuma in filter glasu, eufonija, odmev. Nastavimo lahko tudi predvajanje ob opozorilu, tematsko predvajanje ali nastavitve predvajanja (tukaj določimo vzorce: obseg ponavljanja, naključno ponavljanje, klasično ponavljanje). Zelo uporabni sta funkciji indeksne oznake in začasne oznake (kar 99 na posamezno datoteko). Indeksiramo mesta v posnetku, kamor potem po želji skočimo. Začasno označimo del posnetka (postavimo indeks na začetku in koncu določenega odseka posnetka in diktafon nam bo ponavljal predvajanje znotraj tega odseka. Znane funkcije so tudi: previjanje naprej/nazaj, večanje/manjšanje hitrosti predvajanja, preskakovanje naprej/nazaj (dolžino preskoka lahko poljubno izberemo, na primer 5, 10, 15 sekund).

- Shranjevanje podatkov: datoteke s posnetki shranjujemo v notranjem pomnilniku (tega ima kar 8 GB), ali pa na pomnilniško kartico (microSD), s katero velikost spomina prilagodimo lastnim potrebam. Diktafon omogoča tudi kopiranje in premikanje datotek iz notranjega pomnilnika na pomnilniško kartico ali v obratni smeri. Lahko pa jih tudi premikamo iz mape v mapo.

Ključne novosti DM-670

- Uravnavanje hitrosti poslušanja posnetka ima sedaj več stopenj in se nahaja na večnamenskem krmilnem gumbu. Med poslušanjem posnetka pritisnemo sredinski večnamenski gumb in nato reguliramo hitrost z gumbi za gor/dol).

- Spremenjeni položaji gumbov: nov diktafon ima vse gumbе na sprednji strani. Na vrhu tipkovnice (tik pod zaslonom) se nahajajo 3 funkcijske tipke, ki so jih končno razmaknili med seboj, da se jih z dotikom zlahka razpozna. Tik pod funkcijskimi gumbi se nahajata na levi gumb za stop in na desni gumb za snemanje in pavzo pri snemanju. Prej sta bila ta dva gumba ob strani. Na sredini je že dobro znani večfunkcijski gumb z možnostjo pritiska na levo, desno, gor, dol in na sredino. Sredinski gumb ima sedaj le funkcijo predvajanja. Med poslušanjem zvočne datoteke pa z njim aktiviramo modul za večanje/manjšanje hitrosti predvajanja posnetka. Spodaj sta sedaj dva gumba: levi za brisanje in desni za funkcijo "list".

- Polnjenje baterij prek USB kabla je sedaj preprosto. Potrebno je le pritisniti na sredini večfunkcijskega gumba, potem ko smo diktafon priključili na računalnik.

- Dodan ima tretji (visokotonski) mikrofoni, kar daje barvo glasu in odličen globinski zvok pri poslušanju. Po želji ga lahko izklopimo.

- Ima govorni vodič po menijih v slovenskem jeziku.

Izkušnje s testiranja

- V splošnem je izkušnja zelo dobra. Trije mikrofoni in dodatne funkcije snemanja in predvajanja so diktafon premaknili na bolj profesionalno raven. Kakovost posnetka je res odlična. Zelo dober posnetek nastane tudi v velikih predavalnicah ali dvoranh, če uporabimo prave nastavitve ali kar že prednastavljene sheme za snemanje. Kakovost poslušanja posnetkov je celo na malem zvočniku dobra, seveda je za vrhunski zvok (zlasti pri glasbi) potrebno uporabiti slušalke.

- Pohvalna je nova funkcija za nastavitve hitrosti poslušanja posnetka, ker ima sedaj več stopenj. Ideja, da je nastavitve hitrosti sedaj na srednjem večfunkcijskem gumbu, je sicer dobra, ni pa praktična za ljudi z okvarami vida. Ne vemo namreč, koliko se premikamo, razen po poslušanju posnetka. Manjka indikator, ki bi povedal, koliko stopenj smo se premaknili gor ali dol.

- Nova oblika gumbov se je pokazala praktična, čeprav je bil prvi vtis odbijajoč. Izkušnja pa je pokazala, da je dobro, da so vsi gumbi zgoraj. Na primer: med snemanjem diktafon večinoma stoji na mizi. Tako ga ni potrebno jemati v roke za pavzo ali izklop snemanja, s tem pa se hitreje in lažje najde gumbe (tudi zato, ker so dovolj veliki, predvsem pa, ker so ločeni med seboj in zato hitro razpoznavni na otip). Zato se na posnetku ne sliši šuma prstov, ko iščejo gumbe za pavzo ali stop.

- 8 GB notranjega spomina in dodatni spomin na kartici je sedaj tako velik, da nam ni treba skrbeti, koliko bomo snemali ali koliko knjig bomo imeli na diktafonu.

Pogrešal pa sem korak naprej v smer večje dostopnosti za slepe/slabovidne v tistih delih, ki so grafično prikazani. Na primer v menijih spreminjajoče številke, prikaz snemanja, stanje baterije, polnilnika in podobno. Tu je DM-670 ostal na ravni starih. Zavedam pa se, da bi za pretvorbo teh informacij moral imeti sintetizator govora, kar bi bil kvantni skok v novostih. Upajmo, da bo v prihodnjih letih tudi do tega prišlo. Priporočam nakup diktafona. Razmerje med kakovostjo in ceno je gotovo zadovoljivo.

Ob nakupu poleg diktafona dobite: večnamenski etui s sponko za nošenje, zapestni jermenček, stereo slušalke, USB kabel, polnilne baterije in programsko opremo Olympus Sonority za delo s posnetki.

Cena diktafona z brezplačno nadgradnjo s slovenskim govornim vodnikom: 189 EUR, Informacije/nakup: 01 620 40 47, ali 041 370 399, ali pbk@diktafon.si
Uradna stran: http://www.olympus.si/consumer/2581_digital-recorder_dm-670_25063.htm

II. Prepisovalni komplet Olympus AS-5000

Olympus je pripravil tudi profesionalni komplet, namenjen za obdelovanje in prepisovanje vsebin iz zvočnih datotek v besedilno obliko. Sestavljen je iz programske opreme DSS Transcription R5, nožne stopalke RS-28 in profesionalnih slušalk E-62. Komplet deluje tako, da posnetek poslušamo preko lahkih slušalk, s pomočjo stopalke z nogo kontroliramo (predvajamo, ustavljamo ali previjamo

posnetek), ki je v ozadju, medtem pa lahko s prostimi rokami tipkamo vsebino neposredno v urejevalnik besedila, ki je v ospredju računalniškega zaslona. Praksa je pokazala, da s kontrolo na nožni stopalki in hkratnim tipkanjem do 3 krat pospešimo pretvorbo zvočnega zapisa v besedilnega in da prihaja do manj napak pri tipkanju.

Programska oprema

Srce in možgani prepisovalnega kompleta so v programski opremi, ki je urejena v obliki drevesne strukture: levo so mape, desno pa datoteke v teh mapah. Zgoraj so meniji, v katerih je obilo funkcij in nastavitev. Del teh map je zrcalna slika map na diktafonu. Druge so namenjene tipkanju, smetem, ali pa si mapo po potrebi ustvarimo sami. Ker je program namenjen profesionalni rabi, ima izjemno veliko funkcij. Tukaj si bomo ogledali glavne sklope:

- Arhiviranje in prenašanje zvočnih datotek iz diktafona: v programski opremi določimo, ali naj se ob priklopu diktafona, nove datoteke na diktafonu prenesejo v mape na računalnik (ali v program ali kamorkoli na računalniku). Nastavimo lahko, da se te datoteke premikajo ali prekopirajo. Seveda po želji to lahko delamo ročno.

- Obdelava zvočnih datotek: s to programsko opremo lahko zvočne datoteke razdelimo, spajamo, zmanjšujemo šume iz ozadja, spreminjamo stopnjo hitrosti posnetka (ga upočasnimo ali pospešimo), nastavljamo visoke in nizke tone, pretvarjamo formate datotek iz formata WMA v MP3 ali DSS, spreminjamo frekvenco vzorčenja posnetka in drugo.

- Navigacija in spomin: v programu lahko nastavimo časovno stopnjo pomika nazaj, ko z nožnim krmilnikom ustavimo tekst, tako da vedno začnemo s prepisom prave besede. Program si pri prepisovanju samodejno zapomni, kje smo prekinili tipkanje. Ko naslednjič nadaljujemo, se samo postavimo na to datoteko in program bo začel predvajati prav tam, kjer smo zadnjič nehali.

- Indeksiranje zvočnih datotek za boljšo navigacijo: za boljšo in hitrejšo navigacijo in skoke na želeno mesto lahko zvočne datoteke indeksiramo in markiramo. Ne glede ali to storimo v programu ali na diktafonu (morda sproti ob snemanju predavanja), bo program oznake enakovredno obravnaval.

- Prenašanje zvočnih datotek: programska oprema omogoča samodejno prenašanje zvočnih datotek na tretjo lokacijo, preko elektronske pošte. To zna program storiti popolnoma sam. Na primer, če zdravnik diktira recept na diktafon, potem, ko snemanje izklopi, program pošlje zvočno datoteko samodejno tajnici, da ga pretipka.

- Posodabljanje in garancija: opisana programska oprema spada v serijo profesionalnih aplikacij Olympus, ki ji je priložena posebna licenca, ki omogoča, da lahko program kasneje brezplačno posodobimo z novejšimi nadgradnjami ali v prihodnosti tega nadomestimo z novo programsko opremo. Za vse sklope v kompletu Olympus velja 2-letna garancija.

Nožna stopalka

Stopalko RS priklopimo na računalnik preko RS-232 ali pa enostavno na USB priključek. Stopalka ima tri gumbе: za predvajanje posnetka, za previjanje nazaj in za previjanje naprej. Če gumb za naprej ali za nazaj držimo dlje časa, se hitrost povečuje. Hitrosti lahko po želji nastavimo. Odlična je funkcija vračanja: ko prekinemo poslušanje (gumb predvajaj), se vrne posnetek nazaj za 3 sekunde. To pomeni, da se bo ob naslednjem pritisku na gumb predvajaj posnetek začel 3 sekunde pred mestom, kjer smo ga ustavili. To je pri tipkanju izjemno pomembno, saj onemogoča napake. Časovno dolžino vračanja nazaj nastavimo po želji. Stopalka je robustna in kot proizvajalec zatrjuje, pripravljena za dolgotrajno uporabo, saj je bila narejena za namene uporabe v javnih institucijah, kot sta sodstvo in zdravstvo.

Slušalke

Del kompleta so profesionalne prepisovalne slušalke E-62, ki so narejene posebej za potrebe prepisa in omogočajo udobno in dolgotrajno uporabo. Izkušnja kaže, da so res lahke in da ne puščajo občutka tiščanja tudi po več urah uporabe.

Izkušnje s testiranja: prepisovanje vsebine iz zvočne datoteke v besedilno je neprimerljivo hitrejše, ne prihaja do pomot pri tipkanju in dela se z veseljem. Dokler sem tipkal s preklapljanjem med programi, vseh teh prednosti ni bilo. Vsi trije deli tega kompleta so dostopni tako za slabovidne kot za slepe uporabnike. Delne težave so bile le pri uporabi bralnika zaslona pri skakanju iz mape v podmapo ter iskanju datoteke v njih, ker jih Jaws ne prebere vedno točno in jih je potrebno poiskati s poslušanjem posnetka. Na brajevem zaslonu pa so se izpisale ustrezne datoteke. Drugih težav ni bilo. Vsem, ki prepisujete zvočne posnetke v besedilo, komplet toplo priporočam. Cena se glede na prihranjen čas, hitro povrne.

Cena kompleta (z DDV in popustom): 169 EUR,

Informacije/nakup: 01 620 40 47, ali 041 370 399, ali pbk@diktafon.si

Uradna stran: http://www.olympus.si/consumer/2578_pro_line_as-5000_18784.htm

[Na vrh](#)

7. DOBRO JE VEDETI: **Novost za slepe in slabovidne na področju gostinske ponudbe**

Avtor: *Anton Žakelj*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Ljudje z delno ali popolno izgubo vida se v vsakdanjem življenju pogosto srečujemo z najrazličnejšimi komunikacijskimi ovirami, ki nam v večji ali manjši meri omejujejo našo samostojnost. Samostojni ne moremo biti na primer v gostinskem lokalu, kjer bi si želeli sami ogledati jedilni list in v njem izbrati želeno jed. Prav na tem področju pa se nam odpira rešitev, s katero želim seznaniti tudi bralce revije »Rikoss«.

Zanimivo naključje je nanese, da se je v dneh, ko obeležujemo svetovni dan vida, to je vsako leto na drugi četrtek v oktobru, in dan bele palice, 15. oktobra, povsem nepričakovano oglasil na sedežu našega društva v Kranju g. Tomaž Bolka, lastnik gostišča »Krištof« v Predosljah. Po pripovedi našega tajnika, Bena Virta, ga je nekoliko presenetil s prošnjo, da mu priporoči nekoga, ki bi mu v brajevi pisavi napisal jedilne liste za jedilnik v njegovi gostilni. Seveda je naš tajnik njegovi prošnji z veseljem ustregel tako, da mu je za to opravilo priporočil našega člana Cirila Podjeda, ki je želji g. Bolke rad odzval in zanj opravil precej zahtevno delo. S tem je ustvaril eno od treh oblik jedilnika, ki si jih je zamislil g. Tomaž Bolka. Na voljo naj bi bil v brajevi pisavi, v povečanem tisku in zvočni tehniki. Jedilnik bo tako postal v celoti dostopen slepim in slabovidnim, pa tudi tistim, ki brajeve pisave ne obvladajo. S to pridobitvijo bi bila uspešno odpravljena ena od komunikacijskih ovir, ki je pri ljudeh z okvaro vida prisotna tudi, ko gre za samostojen dostop do gostinske ponudbe. V okviru obeleževanja dneva bele palice je bila prikazana tudi naši javnosti po zaslugi nacionalne televizije, ki je ob sodelovanju Marije in Cirila Podjeda delovanje jedilnika posnela in ga prikazala v eni svojih oddaj.

O tem dogodku sta mi pripovedovala Marija in Ciril Podjed in mi za to zanimivo novost vzbudila zanimanje.

Plemenita gesta g. Bolke mi je torej povzročila nepotešeno radovednost, in na vsak način sem želel vedeti, kako ta zadeva deluje v praksi. V družbi Cirila in Marije Podjeda ter moje žene Slavke, ki je opravljala vlogo taksistke, smo se v deževnem popoldnevu odpravili na obisk v gostilno Krištof z namenom, da v praksi preizkusimo delovanje univerzalnega jedilnika in o tem obvestimo tudi bralce naših časopisov, ki jih izdaja organizacija slepih in slabovidnih.

Takoj ob vstopu v gostilniško poslopje smo opazili, da lastnik ni pozoren le do slepih in slabovidnih, marveč si prizadeva ustvariti pogoje za nemoten dostop obiskovalcem, katerih gibalne možnosti so kakorkoli ovirane. O tem so nam pričale klančine na vhodu in tudi v notranjosti, kakor tudi za invalide prilagojene sanitarije. Prijazen sprejem g. Bolke je v trenutku ustvaril vzdušje, ki je pripomoglo k prijetnemu pogovoru, nanašajočem se predvsem na pripomoček v smislu gostinske ponudbe, hkrati pa smo se tudi seznanili s posebnostmi, ki gostilno Krištof umeščajo med kulinarično ponudbo višjega razreda kakovosti.

Tomaž Bolka se skupaj s svojim bratom trudi, da bi gostom ponudil hrano, pridelano v domačem okolju. Pogosto se udeležuje tudi različnih kulinarčnih tekmovanj, eno od takih je »mesec kulinarčnega oblikovanja«, ki ga organizira revija »Hiše«. V okviru teh tekmovanj si je prislužil že več nagrad. Pri četrti nagradi pa se je odločil, da z njo pridobljena sredstva nameni v razvoj in namestitev jedilnika, prilagojenega slepim in slabovidnim.

Takoj po okušanju nekaterih kulinarčnih posebnosti, s katerimi sprejmejo goste, smo z velikim zanimanjem praktično preizkusili zanimivo pridobitev. Z Marijo sva uporabljala meni v brajevi pisavi, Ciril tistega za slabovidne, vsi skupaj smo posamezne menije poslušali v zvočni tehniki, Slavka pa je v normalnem tisku preverjala, če se vse oblike vsebinsko med seboj ujemajo. Ne bi pa bili pravi gostje, če si iz vse te ponudbe ne bi izbrali jedi, ki nam je vsem ustrezala. Naročili smo obaro z ajdovimi žganci, kar nas je spominjalo na mlada leta, ko se je tak jedilnik še štel za praznično kosilo. Našega zanimanja pa ni vzbujala zgolj jed, ki smo jo s slastjo uživali, pač pa tudi način postrežbe. Jed je bila postrežena v glinenih skledah, izdelanih iz gline iz bližnje okolice, žgali pa so jih v Komendi, kjer se še vedno ukvarjajo z lončarstvom. Zanimiv je bil tudi lesen pladenj, na katerem so nam z jedjo postregli. Kot nam je pojasnil gostilničar, je tudi ta izdelek plod domače iznajdljivosti in je privlačen v praktičnem in estetskem pogledu.

V nadaljnjem pogovoru nam je g. Bolka pojasnil, da odločitev za namestitev predstavljenega jedilnika nikakor ni bila povezana s kakršnokoli željo po večjem prometu, pač pa ga je k temu vodila želja ustvariti primerne pogoje tudi za ljudi s posebnimi potrebami. Priporočil je tudi drugim gostilnam, naj uresničijo to zamisel in s tem pripomorejo k izenačevanju možnosti ljudi s kakorkoli prizadetimi osnovnimi vitalnimi funkcijami. Seznanili smo se tudi s tem, da ima ta gostilna že večstoletno tradicijo in da so jo obiskali že mnogi, ki sodijo v kategorijo pomembnih oseb v splošnem javnem in političnem življenju. S pomočjo moje žene smo si ogledali še nekaj slik, ki predstavljajo prednike rodbine Bolka, pa tudi različne prizore iz slikovite okolice. V bližini zasluži pozornost na primer grad Brdo, kamor pa se zaradi slabega vremena nismo namenili. Tja nas tudi ni nihče povabil. V gostilni pa smo se lahko seznanili z imeni ljudi, ki so ta grad v preteklosti imeli v lasti.

Nazadnje nas je prijazen g. Bolka presenetil še s svojim gostoljubjem, saj je ob odhodu, ko smo hoteli poravnati račun, to prijazno odklonil s pojasnilom, da to hiša časti.

Še enkrat smo mu za koristen pripomoček izrekli zahvalo in čestitke, hkrati pa mu zaželeli veliko uspeha v poslovnem in zasebnem življenju. Ob tem pa smo upravičeno razmišljali: »ali bo ideja, ki jo je uresničil prijazen g. Bolka, našla razumevanje tudi v drugih gostinskih lokalih. En sam primer nikakor ne more doseči zelenega cilja.« Kljub našim pomislekom pa so nam prijetni vtisi, ki nam jih je zapustila slepim in slabovidnim prijazna gostilna, zlasti pa še njen lastnik, v veliki meri polepšali turoben in deževen jesenski dan.

Opomba: članek je v izvirniku (v drugačni obliki) bil objavljen v zvočnem časopisu Obzorje: št. 21. / 2011.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: Učinkovito iskanje z Googlom, Čiščenje LCD zaslona

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošljí komentar](#)

63. Učinkovito iskanje z Googlom

Vsi poznamo spletni brskalnik Google, ki je zelo enostaven za uporabo in hiter. Za učinkovitejše guglanje pa je pomembno vedeti, kako pravilno iskati želene vsebine. Z različnimi ukazi Google omogoča omejevanje zadetkov našega iskanja, tako da je to učinkovitejše, mi pa hitreje pridemo do pravih informacij. Poglejmo si nekaj priročnih nasvetov:

Vpisovanje v iskalno vrstico

Boljše je, da v orodno vrstico za vnos iskalnega niza vtipkamo več besed, ki najbolje opišejo tisto, kar iščemo. Vpišemo lahko največ 32 besed. Besedo, ki se nam zdi najpomembnejša, vpišemo na prvo mesto, preostale vpisujemo po pomembnosti. Pišemo lahko z velikimi ali malimi črkami, lahko tudi mešano, Google ne dela razlik.

Vpisujemo le ključne besede

Ker Google išče po vseh besedah, ki jih vnesemo, je priporočljivo, da vanj vpišemo le tiste besede, ki so ključne. Namesto da v vpišemo »kdaj lahko potujem z letalom iz Ljubljane na Dunaj«, vpišimo le »ljubljana dunaj potovanje letalo«. Zelo kratke ali zelo pogoste besede lahko mirno izpustimo.

Enostavno je dobro

Če potrebujemo nekaj osnovnega in nimamo dovolj informacij za iskanje, bo najboljšo, da v iskalno vrstico vpišemo le nekaj osnovnih ključnih besed, za vse ostalo bo poskrbel Google. Če npr. iščemo kitajsko restavracijo, a ne poznamo imena, vpišimo »Kitajska« in poštno številko kraja, kjer se ta nahaja. Če ne poznamo poštne številke, vpišimo ime kraja ali regijo.

Nujnost iskane besede med zadetki

Če želimo, da mora biti neka beseda v iskalnem nizu nujno vsebovana v vsaki spletni strani med zadetki, pred to besedo napišimo znak plus (+) brez vmesnega presledka, npr.: ljubljana dunaj +vlak. Pred znakom plus mora biti presledek.

Izločanje besed

Če pri iskanju uporabljamo vezaje (-) pred ključnimi besedami, te izključimo iz zadetkov. Pred takšno besedo napišimo znak minus (–) brez vmesnega presledka. Če nočemo potovati z letalom in nas spletne strani, na katerih je omenjeno letalo, ne zanimajo, vpišimo iskalni niz: ljubljana dunaj potovanje –letalo. Pred znakom minus mora biti presledek.

Iskanje zadetkov z eno ali drugo besedo

Če bi radi dobili seznam zadetkov, ki se nanašajo na eno ali drugo besedo, med ti besedi v iskalnem nizu vpišimo besedo OR (vtipkana mora biti z velikimi črkami). Če nas npr. zanima potovanje z letalom na Dunaj ali v Pariz, vpišimo iskalni niz: ljubljana

dunaj OR pariz potovanje letalo. Besede lahko združimo tudi v oklepaje, npr.: potovanje (dunaj OR pariz) (letalo OR avtobus).

Povezava: <http://www.google.si/>

Vir: Mislil sem, da obvladam Google, M. Mazzini, 2009

64. Čiščenje LCD zaslona

Čiščenje LCD zaslona z različnimi čistilnimi sredstvi je lahko pogubno. Nekateri ga čistijo kar s sredstvom za čiščenje stekel, kar pa lahko LCD zaslon ne le poškoduje, ampak celo uniči. Različna čistilna sredstva nikakor ne sodijo na površino monitorja.

Najprej moramo monitor izklopiti. Če bi radi popolnoma izključili vsakršno možnost kratkega stika ali kakršnihkoli drugih poškodb, monitor raje kar izključimo iz električne vtičnice. To sicer ni nujno potrebno, a previdnost nikoli ni odveč. Za čiščenje uporabimo mehko in čisto krpo (papirnate brisače bodo zadostovale, vendar so daleč od idealne rešitve) ter jo nekoliko namočimo v vodo. Pri tem pazimo, da krpa ne bo čisto premočena oz. da iz nje ne bo kapljalo. In nikar ne uporabljajmo ničesar drugega kot vode! Čistila na osnovi amonijaka ali alkohola lahko namreč trajno uničijo naš LCD zaslon. Če je naš zaslon resnično umazan in voda preprosto ne bo učinkovala, napravimo mešanico destilirane vode in belega kisa v razmerju 50 : 50.

Če se odločimo za uporabo razpršilne steklenice, ne pršimo neposredno na površino zaslona. Kapljice prodrejo navznoter zaslona (ali v notranjost tipkovnice), kjer elektronika in vlaga pač ne gresta skupaj. Najbolje je, da vodo razpršimo na suho krpo in šele nato očistimo zaslon. Uporabimo krožne gibe, ki izključujejo možnost prask in postopoma povečajmo pritisk na podlago. Nazadnje obrišemo zaslon s svežo in suho krpo ali ga preprosto pustimo, da se posuši sam. Šele ko smo popolnoma prepričani, da je ekran zares suh, ga ponovno priključimo na električno omrežje.

Vir: <http://www.racunalske-novice.com>

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Prepoznavanje svetlobe, barv, bankovcev in predmetov s prenosnim telefonom**

Avtor: *Marino Kačič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

VisionHunt je program, namenjen slepim in slabovidnim za identificiranje svetlobe, barv, vrednosti bankovcev in odkrivanje predmetov na tleh ter na mizi. Namesti se ga na prenosni telefon. Njegova uporaba je preprosta: aktiviramo program, usmerimo kamero prenosnega telefona na predmet, ki ga želimo identificirati in pritisnemo ukaz za aktiviranje funkcije, ki jo želimo uporabiti. Potem, ko program identificira zelen predmet, nam na zaslonu izpiše rezultate. Če imamo na prenosnem telefonu nameščen program Talks, pa nam rezultate tudi govorno pove.

Moduli oz. funkcije za prepoznavanje

Program VisionHunt ima štiri glavne module oz. sklope uporabe: za prepoznavanje svetlobe, za določanje barv, za prepoznavanje bankovcev in za razpoznavanje predmetov. Nekateri načini imajo eno, drugi pa več funkcij.

1. Modul za prepoznavanje svetlobe ima dve funkciji; (1) za identificiranje izvora svetlobe in (2) za identificiranje teme/mraka/svetlobe. S prvo funkcijo poiščemo v prostoru izvor svetlobe (npr. luč, televizor, okno). Ko aktiviramo to funkcijo, v primeru, da je v prostoru svetlo, začne program utripajoče piskati oz. bipati (bip bip bip). Ko premikamo prenosni telefon po prostoru in njegovo kamero usmerjamo po prostoru, bo VisionHunt bipal hitreje in z višjim tonom, ko bomo usmerjeni k izvoru svetlobe, in počasneje ter z nižjim tonom, ko kamero obračamo stran od izvora svetlobe. Pri uporabi druge funkcije nam program govorno sporoči ali je na tem mestu (v prostoru, zunaj) svetlo, mrak ali tema. Slednja funkcija je lahko uporabna za ljudi, ki nič ne vidijo. Na primer, da preverijo ali je luč prižgana ali ne, ko pridejo v nov prostor ali preverijo, če je zunaj dan ali mrak in podobno. Ti dve funkciji sta podobni kot pri dražjih samostojnih napravah, ki jih imenujemo identifikatorji svetlobe.

2. Modul za identificiranje barv: s to funkcijo lahko prepoznavamo barve predmetov, na primer oblačila ali pohištva in podobno. Ko usmerimo kamero prenosnega telefona proti nekemu predmetu na določeni razdalji (pomembno je, da je predmet dovolj dobro osvetljen in/ali da je v prostoru dovolj svetlo), telefon v kratkem času izpiše, katere barve je predmet. Če imamo na prenosnem telefonu nameščen program Talks (ali drug sintetizator govora), nam bo barvo sporočil tudi govorno. Bolj ko je predmet, katerega barvo želimo določiti, osvetljen, točnejši bo rezultat zaznave. Tako je, če ima predmet eno barvo. Če pa ni dovolj osvetljen ali je večbarvni, nastopijo težave pri točnosti prepoznavanja in kasnejše razlage barv. Ta funkcija je podobna kot pri zelo dragih samostojnih napravah, ki jih imenujemo identifikatorji barv.

3. Modul za prepoznavanje EURO bankovcev: v njem odčitamo vrednost oz. številko na bankovcu. Ta način ima več funkcij. Na primer: smerni način odčitavanja, hitri način odčitavanja in način za usposabljanje za odčitavanje vrednosti bankovca. Prva dva sta različni obliki pristopa potem, ko že znamo ravnati pravilno odčitati vrednost

bankovca, medtem ko je tretji namenjen za učenje, kako pravilno držati telefon (pravokotno, višino, smer). V vseh primerih nas program usmerja z zvočnim signalom (bipanjem). Zvočni signal nam sporoča podobno kot pri identificiranju izvora svetlobe: če gremo v pravo smer, s hitrim in visokim tonom bipanja, če pa v napačno ali ne držimo telefona na ustrezni razdalji, pa nas opozarja z nizkim tonom in nižjo frekvenco bipanja. V tretjem načinu, namenjenem učenju, pa nam še govorno sporoči, da moramo telefon premakniti levo ali desno, gor ali dol ali pa zavrteti telefon okrog svoje osi. Ta funkcija je (kolikor je meni znano) inovativna.

4. Modul za razpoznavanje (skeniranje) predmetov je v beta verziji in z njim odkrivamo predmete v prostoru ali na mizi. Ima dva podnačina in več funkcij; (1) odkrivanje predmetov na tleh prostora (npr. denarnica, copati in podobno) in (2) odkrivanje predmetov na mizi (npr. jedilni pribor in podobno). Ti dve funkciji skeniranja sta na novo dodani v zadnji različici VisionHunta in sta v beta različici. Torej sta na začetku razvoja. Zato nas proizvajalci vabijo, da damo povratne informacije o izkušnjah in predloge za izboljšave. Te funkcije so (kolikor je meni znano) novost za slepe in slabovidne.

Uporaba VisionHunt

Programček VisionHunt je zelo preprost za uporabo. Dva klika oz. dva pritiska za katerokoli od funkcij, nič več. Ko ga namestimo na prenosni telefon in registriramo, ga preprosto zaženemo, da bi lahko uporabljali njegove funkcije. Sam sem si aktiviranje poenostavil tako, da sem nastavil bližnjico na prenosnem telefonu. Aktivira se mi tako, da pritisnem le puščico levo oz. na krmilnem gumbu levo smerno tipko. Torej en sam pritisk in že je program pripravljen za delo.

V naslednjem koraku posamezne module oziroma funkcije po želji aktiviramo preprosto z enim samim pritiskom na eno od številčnih tipk na telefonu. To so tako imenovane hitre tipke oziroma bližnjice. Na primer: da bi preverili vir svetlobe, pritisnemo številčno tipko 1. Če želimo preveriti ali je svetlo/mrak/tema, pritisnemo številčno tipko 3. Če želimo identificirati barvo predmeta, pritisnemo številčno tipko 2. Če želimo hitro identificiranje bankovca, pritisnemo tipko številka 5 in tako naprej. Vsaka tipka s številko je hitra tipka za neko določeno funkcijo programa VisionHunt. Glasnost povečamo/zmanjšamo s tipkami za smer gor/dol, hitrost zvoka (bipanja) pa s smernimi tipkami levo/desno. Program ima v svojem meniju še nekaj drugih nastavitev, kot na primer: hitrost in točnost prepoznavanja, oddaljenosti in podobno.

Pogoji za uporabo programa VisionHunt: Prenosni telefon z operacijskim sistemom Symbian – Nokia serije 60 tretje generacije ali Iphone. V prihodnosti pa tudi Android ter Windows-mobile. 300 KB prostora na telefonu in program Talks ali kakšen drugi kompatibilen sintetizator govora, da govorno sporoči rezultate funkcij. Licenca se veže na serijsko številko prenosnega telefona.

Izkušnje s testiranjem

Testiral sem na dveh telefonih: starejšem in zato s slabšo kamero (Nokia E65), kar pomeni, da so rezultati zaznave slabši, in boljšem telefonu (Nokia N95), ki ima precej boljšo kamero in hitrejši procesor, kar se je pokazalo kot točnejše zaznavanje oz. boljši končni rezultati.

1. Modul za prepoznavanje svetlobe in iskanje virov svetlobe: obe funkciji sta v vseh primerih dobro delovali in ni bilo kakšnih posebnosti. Ocena: odlično.
2. Modul za identificiranje barv: pri tej funkciji so bili rezultati odvisni od svetlobe in delno od kakovosti kamere na telefonu. Bolj ko je bilo svetlo, točnejši so bili rezultati. Slabše je bil predmet identificiranja osvetljen, manj točni so bili rezultati. Najslabše je bilo, ko je imel predmet več barv in ni bilo močne svetlobe. Ocena: med dobro in prav dobro.
3. Modul za prepoznavanje EURO bankovcev: ta funkcija se je izkazala kot najslabše delujoča. Zelo je bilo pomembno, da ima telefon zelo dobro kamero, da je bil bankovec zelo dobro osvetljen ter na ustrezni temni kontrastni podlagi, ki ni vpijala svetlobe. Če so bili vsi ti pogoji izpolnjeni, se je dalo razbrati vrednost bankovca, če pa so bili slabši, je prepoznavanje trajalo zelo dolgo in večinoma se sploh ni dalo razbrati vrednosti bankovca. To funkcijo je po moje resda najtežje izvest, menim pa, da bi se za praktično uporabnost morala še razvijati, kar pa izdelovalci tudi obljublajo. Ocena: med nezadostnim in zadostnim.
4. Modul za razpoznavanje/skeniranje predmetov: Funkcije v tem načinu so različno dobro delovale. Najbolj je bilo odvisno od kakovosti kamere na telefonu in delno od svetlobe. Najbolje je delovala funkcija za odkrivanje srednje velikih predmetov na tleh in velikih predmetov v prostoru. Slabše funkcija za identificiranje lokacije predmetov na mizi in funkcija za skeniranje števila predmetov na mizi (program za ta namen slika del mize, odčita in nato pove število predmetov). Druge funkcije delujejo po principu nizkega tihega tona med iskanjem, ko zazna predmet, pa visoki hitri ton bip bip. Ocena: glede na to, da je ta način v verziji beta, je lahko ocena dobro. Potreben pa je še nadaljnji razvoj.

Nabava programa

Program se lahko kupi v treh različicah: VisionHunt Color v. 2.5 vsebuje modul za prepoznavanje barv in svetlobe (cena; 29 EUR). VisionHunt Euro v. 2.5 vsebuje modul za prepoznavanje EURO bankovcev in svetlobe (cena; 29 EUR). VisionHunt Full Edition v. 2.5 vsebuje vse module (cena 49 EUR). Demo različica programa pa je v bistvu polna verzija programa, ki se jo lahko zažene 30-krat, potem se zaklene. Ko vnesemo kodo, ki jo dobimo ob nakupu licence, se program ponovno odklene.

Program dobite na <http://www.viscientific.com>
ali pri slovenskem zastopniku z brezplačno namestitvijo <http://www.urbit.si>.
Na YouTube si lahko ogledate posnetek, kjer je prikazano delovanje:
<http://www.youtube.com/user/ViScientific>

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Izšel Talks 5.22.3, Iz Skypa na Facebook, Prodaja rabljenega mobilnika nas lahko drago stane, Amis ponovno najbolje ocenjen slovenski internetni ponudnik, Si.mail – nova storitev za e-pošto na mobilniku

Pripravil sodelavec: *Boštjan Štefanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Izšel Talks 5.22.3

Program Talks je bralnik in povečevalnik zaslonske slike, ki slepim in močno slabovidnim omogoča samostojno uporabo mobilnih telefonov, ki tečejo na operacijskem sistemu Symbian. Podjetje Nuance je 10. oktobra na tržišče poslalo novo različico programa Talks z oznako 5.22.3. Vsi, ki imate premium licenco, kupljeno po 13. novembru 2007, lahko to posodobitev brez kakršnih koli težav namestite.

Novosti tokratna različica programa Talks ne prinaša obilo. Nekaj izboljšav je pri zemljevidih OVI. Za vse tiste, ki uporabljate aplikacijo Internetni radio, pa sedaj Talks bere menije posamezno, torej prebere točno tisto, kjer se nahaja cursor.

Program talks lahko kupite pri slovenskem zastopniku Urbit d.o.o. ali preko interneta online pri podjetju TalkNav na naslovu:

<http://www.talknav.com/buy.php>

Za vse imetnike mobilnikov Nokia – serija E - pa naj, kot zanimivost omenim, da je izšla tudi nova programska oprema, tako, da lahko mobilnik posodobite. Lahko pa se odločite za posodobitev samo določenih aplikacij. Taka možnost je za aplikacijo E-pošta Nokia, ki je tudi nova.

Iz Skypa na Facebook

Priljubljeno družabno omrežje Facebook je na začetku julija v velikem slogu najavilo možnost opravljanja videoklicev preko storitve partnerskega podjetja Skypa. Ker so novost uporabniki zelo dobro sprejeli, je Skype z novo poskusno različico istoimenskega programa še poglobil povezanost s Facebookom. Ta sedaj omogoča, da preko programa Skype opravljamo videokonference neposredno z našimi kontakti v družbenem omrežju Facebook. Novost podjetja Skype je prisotna v različici 5.7 za operacijske sisteme Windows in različici 5.4 za okolje MacOS X. Uporaba nove funkcionalnosti je nadvse enostavna. Tu namreč zadošča, da povežemo uporabniške račune prijateljev iz Facebooka s Skypom. Slednji bo nato poskrbel za samodejno posodobitev naših kontaktov. Na ta način bomo lahko videokonference s prijatelji na družabnem omrežju Facebook opravljali kar neposredno iz lokalnega odjemalca Skype.

Nova poskusna različica programske opreme Skype za računalniške sisteme Windows in MacOS X omogoča še spremljanje vsebine na Facebookovem zidu. Poleg tega lahko na družbenem omrežju objavimo lastne komentarje in komentiramo objave drugih.

Povezave: <http://www.skype.com/intl/en-us/home>

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com>

Prodaja rabljenega mobilnika nas lahko drago stane

Razvoj pametnih mobilnih telefonov poteka tako rekoč s svetlobno hitrostjo. Zato ne preseneča podatek, da precejšnje število uporabnikov zamenja mobilnik že po dobrih šestih mesecih uporabe. Ker se rabljeni mobilni telefoni in telefonske kartice SIM pogosto prodajajo kar prek malih oglasov ali spletnih dražb, se zanje zanimajo celo kriminalci. Glavni razlog za to so seveda podatki, shranjeni na njih.

Raziskava, opravljena na Otoku, je celo pokazala, da več kot polovica uporabnikov preprosto pozabi izbrisati podatke, shranjene na vgrajenem pomnilniku mobilnika. Raziskavo je opravilo podjetje CPP, ki je na spletnem portalu eBay kupilo 35 rabljenih pametnih mobilnih telefonov in 50 telefonskih kartic SIM. Kriminalci si tu lahko dobesedno manejo roke. Na rabljenih mobilnikih in karticah SIM so raziskovalci namreč našli osebne podatke, številke kreditnih kartic, kode PIN, uporabniška imena, gesla, telefonske številke in druge podatke zaupne narave.

Na srečo lahko kriminalcem na sila enostaven način preprečimo krajo podatkov zaupne narave. Tu brisanje »na roko« seveda odpade, saj na ta način praktično ni mogoče izbrisati vseh podatkov. Za relativno zanesljiv izbris podatkov strokovnjaki priporočajo uporabo funkcionalnost povrnitve na tovarniško stanje.

Pri mobilnikih Android to funkcionalnost najdemo pod »Nastavitve«, »Zasebnost« in »Ponastavitev na tovarniške podatke«. Na ta način bodo izbrisani vsi podatki iz pomnilnika naprave, vključno z računom Google, sistemskimi in programskimi podatki, nastavitvami ter prenesenimi programi. Sočasno lahko še formatiramo pomnilnik USB. Na ta način lahko mobilnik prodamo povsem brez skrbi.

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com>

Amis ponovno najbolj ocenjen slovenski internetni ponudnik

Slovenski uporabniki internetnih storitev so že drugo leto zapored ocenili Amis kot ponudnika z najvišjim ugledom.

Tržna raziskava mednarodne raziskovalne skupine GfK Slovenija, ki meri ugled, privlačnost in zaupanje slovenskih internetnih ponudnikov, ki ga uživajo med uporabniki širokopasovnega dostopa, je ocenila Amis z najvišjimi ocenami na naslednjih področjih:

1. Ugled blagovne znamke

Amis ostaja najbolj zanesljiv, napreden, inovativen, strankam prijazen in kakovosten ponudnik, z najbolj optimalnim razmerjem med kakovostjo in ceno storitev.

2. Delež zvestih in pripadnih uporabnikov

Delež zvestih naročnikov je pri Amisu najvišji med vsemi ponudniki, uporabniki storitev svoje zadovoljstvo izražajo tudi tako, da Amis v veliki meri priporočajo svojim prijateljem in znancem.

3. Najbolj zaželen nov ponudnik

Med vsemi uporabniki, ki imajo v prihodnje namen menjati ponudnika storitev, bi v najvišjem odstotku izbrali prav storitve Amis televizije in interneta.

»Tržno raziskavo o ugledu ponudnikov internetnih storitev, ki jo izvaja GfK Slovenija, pozdravljamo, saj nazorno kaže stanje na trgu. Večletni izsledki omenjenih raziskav dokazujejo, da dolgoročno uporabniki pri Amisu ne cenijo zgolj vrhunske kakovosti in dostopne cene, pač pa tudi prijazno uporabniško izkušnjo ter celovito in odzivno poprodajno skrb za naročnike,« poudarja Katja Šajnovič, direktorica prodaje in marketinga v podjetju Amis.

Amis, ki deluje na trgu več kot 15 let, je v zadnjih letih izvedel odločilni preboj na področju TV storitev. Stare in nove naročnike so prepričali predvsem z naprednimi storitvami IP- televizije, kot so ogled televizijskih programov na zahtevo, funkcije časovnega zamika ter napredni snemalnik.

Zveza potrošnikov Slovenije je nedavno ocenila Amisov klicni center kot najkakovostnejši med vsemi telekomunikacijskimi ponudniki. K tržni uspešnosti in privlačnosti Amisa pa je pripomogel tudi Dejan Zavec, ambasador blagovne znamke Amis, ki ostaja njen glasnik v letu 2011.

Povezave: <http://www.amis.net/>

Si.mail – nova storitev za e-pošto na mobilniku

Si.mail je nova brezplačna storitev za Si.mobilove uporabnike, ki omogoča prejemanje in pošiljanje e-pošte prek telefona. Prenos podatkov ni vključen in se obračuna po ceniku ali pa je že zajet v enem izmed izbranih naročniških paketov ali opcij. Storitve deluje na tehnologiji potisne e-pošte (push email), tako vsaka e-pošta prispe samodejno in so uporabniki o njej pravočasno obveščeni. Storitve Si.mail lahko uporabljajo praktično vsi uporabniki Si.mobila, katerih mobilni aparati podpirajo Java™ (J2ME) ali pa imajo na mobilnem aparatu operacijski sistem Android. Vsi ostali, katerih aparat ni zmožen namestitve aplikacije Si.mail, pa lahko dostopajo preko internetnega brskalnika na mobilnem aparatu. Storitve omogoča nastavitve do 10 e-poštnih računov. E-poštne predale si lahko uporabniki nastavijo v aplikaciji Si.mail (<http://simail.simobil.net/siapp/>) ali pa preko internetnega brskalnika svojega telefona na naslovu <http://simail.simobil.net/siweb>. Storitve podpira e-poštne račune Google Mail, Yahoo! Mail, Windows Live Hotmail, POP/IMAP in več tisoč drugih, vključno s slovenskimi ponudniki elektronske pošte.

Povezave:

<http://www.simobil.si/sl/services.cp2?cid=BDAA7922-0FC0-2979-769A-F9A180ED2D3D&linkid=service>

Vir: <http://www.racunalniske-novice.com>

[Na vrh](#)

© 2002-2011, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)